

Fialka György

A PÉNZINTÉZETEK BIZTONSÁGVÉDELMEK LEHETSÉGES PARADIGMAVÁLTÁSA

Absztrakt

A pénzügyi biztonság megvalósítása, több tényező együttes fenntartása esetén lehetséges. Ezek a biztonságtechnika eszközei, az élőerős védelem személyi, szabályzási, és tárgyi elemei, a szabályozás keretei, a biztonsági szolgáltatások minősége, és az együttműködés különféle válfajaiban rejlő lehetőségek. Ezen tényezők egy része bizonyos okok mentén kezd zsákutcába torkolni a körülmények és lehetőségek szűkülése miatt. A cikk a paradigmaváltás lehetőségeit kívánja bemutatni, a környezeti mikro és makró hatások mentén.

The security of financial institutions can be guaranteed only with a permanent support of more factors. These are the tools of safety engineering, the personal, regulatory, and objective elements of live force defense, the frame of regulation, the quality of security services, and the possibilities in the different types of co-operation. A part of these factors starts to impasse because of the narrowing of circumstances and opportunities the article wants to introduce the potentials of changing paradigms, alongside the surrounding micro and macro effects.

Kulcsszavak: *ügyfél, paradigmaváltás, magánbiztonság, törvény, biztonságtechnika, együttműködés, EU-s irányelvek ~ customer, change paradigm, personal safety, law, safety engineering, co-operation, EU standards*

BEVEZETÉS

Ahhoz, hogy a magyar pénzüzetek biztonságának jövőjét elemezhesük, mindenképpen szükséges a jelen időszak történéseit és elért eredményeit megvizsgálnunk.

A biztonsági jövőkép megfogalmazásában, mikro és makró környezetünk jelentős befolyással bír. A globális behatások makró környezetünk meghatározó elemei, egyre intenzívebben formálják át közvetlen életterünket is.

A magyar pénzüzetek működés biztonságának értelmezésében is, ennek hatására jelentős átalakulások mennek végbe.

E változások felismerhető okai a következők:

- A változtatások, amelyeket a működésbiztonság előirt szintjének fenntartása érdekében szükséges végrehajtani, folyamatossá váltak, állandósultak!
- Az egyedi, magyar országra jellemző bűnmegelőzési megoldások, melyek a magyar pénzüzeti bűncselekmények megismert, jellemző típusainak elhárítási módszereit tartalmazták, elégtelennek bizonyulnak napjainkban, mivel megjelentek, és elszaporodtak az európai és a globális mintát követő pénzüzeti bűncselekmények.
- A védekezési lehetőségek és azok eredményeinek értelmezése, megoldásának nézőpontjai, forrásai teljesen eltérőek, még a feladat meghatározó szakértői körökben is. (Pl.: a 2010. Adatbiztonsági napon Dr. Kerecsi Klára: fejtegette véleményét a térfigyelő rendszerek bűnmegelőzési értékéről. A panacea, vagy placebo ellentét fejtegetésében a térfigyelő kamera rendszerek szakmai használati értékét kétségbe vonja. Vagy ugyanezen alkalommal: Dr. Jóri András a térfigyelő kamerarendszerek kialakult (nyilván eredményes) alkalmazásai, és a törvényi szabályozás személyiségi jogi ütközéseinek kérdéseiről beszélt.)

Nyilvánvaló, hogy a magánbiztonság egyes alapvető kérdései egységes szabályozási elvek, törvények, törvénymódosítások kialakítására várnak, melyet többirányú behatások figyelembe vétele mentén sürgősen el kell végeznünk. A magánbiztonság teljes területét átfogó, értelmező, szabályozó törvény igénye fogalmazódik meg, ezen feszítő problémák megjelenésével.

A nemzetközi és nemzeti gazdaságok működésének vizsgálata valamint fenntartásának tudományos elemzése során kialakult a **kritikus infrastruktúrák**, mint a működés feltételei alapegységeinek **elmélete**. Ennek a kritikus infrastruktúra csoportnak a pénzüzetek meghatározó alapelemei.

A PÉNZÜZETEK MINT A KRITIKUS INFRASTRUKTÚRÁK ALAPELEMEI

A kritikus infrastruktúrák alatt olyan, egymással összekapcsolódó, interaktív és egymástól kölcsönös függésben lévő infrastruktúra elemek, létesítmények, szolgáltatások, rendszerek és folyamatok hálózatát értjük, amelyek az ország (lakosság, gazdaság és kormányzat) működése szempontjából létfontosságúak, és érdemi szerepük van egy társadalmilag elvárt minimális szintű jogbiztonság, közbiztonság, nemzetbiztonság, gazdasági működőképesség, közegészségügyi és környezeti állapot fenntartásában.

A kritikus infrastruktúrák működésének meghatározó eleme a pénzüzeti szektor, mivel a gazdasági működés fenntartásának alapfeltétele, a pénzforgalom biztosítása az alapegységek között. Ennek híján bármely szektor működése megbénulhat, ezzel kihatva a többi rendszerelem alapműködésére is helyi és globális szinten egyaránt. Ezért a pénzüzeti szektor működését, biztonságát e kérdéscsoportra kialakult vizsgálati elvek szerint is elemezni szükséges.

Megállapítható, hogy a Magyar Pénzüntézetek, mindazokkal a globális kihívásokkal, kockázatokkal, és veszélyekkel, valamint ezek következményeivel is szembenéznek, amelyek a fejlett világ többi pénzüntézetét éri.

Ezek a következők:

- Globális kihívások:
Demográfiai robbanás, energiahordozók kimerülése, víz, élelem, és a természeti erőforrások problémája, környezetszennyezés, globalizáció, társadalmi egyenlőtlenségek.
- Globális kockázatok:
Migráció, Fegyverkereskedelem, vallási ellentétek, nacionalizmus, tömegpusztító fegyverek terjedése.
- Globális fenyegetések:
Szervezett bűnözés, terrorizmus, kábítószer maffia.

Pénzüntézetek szempontból a fentiek összehangolt, egységes nemzetközi irányelvek mentén kezelendők.

A fentiek részleteiben, vagy következményeiben megjelennek a pénzüntézetek biztonsági védelmének, célterületei között, ezért praktikusán egységes fellépési irányelveket szükséges megfogalmaznunk.

Az Európai Unió tanácsa ezen globális kihívások, kockázatok fenyegetésekkel szemben közös fellépést tervez és szervez egységes irányelvek és közös intézkedések bevezetésével.

A BŰNMEGELŐZÉSNEK AZ ERŐI TANÁCS ÁLTAL MEGHATÁROZOTT 2001.05.28-I IRÁNYELVEI

Az Európai Tanács a bűnmegelőzés kiemelt fontosságának jelzése érdekében tanácskozást folytatott, melynek következtetéséről az alábbi irányelveket bocsátotta ki 2001. 05. 28-án:

- Csökkenteni kell a bűnalkalmakat, növelni kell annak valószínűségét, hogy a bűncselekmény elkövetőjét elfogják, és méltón megbüntetik,
- Redukálni kell a bűnismétlés lehetőségét
- Csökkenteni kell az áldozattá válás lehetőségét
- Terjeszteni kell a jogkövetés kultúráját, országon belül
- A prevenció lehetőségeit ki kell fejleszteni, technikai és intézkedési szinten bevezetni

Ezek az irányelvek a pénzüntézetek bűnmegelőzési tevékenységét is döntően meghatározzák, hiszen a védekezés, és a bűnmegelőzés alapjait jelentő irányelveket határozzák meg.

A fentiek gyakorlati megvalósítása megköveteli, a globális elkövetési módok folyamatos megismerését, a kimunkált preventív megoldások adaptív átvételét, és ezek alapján a pénzüntézetek szabályzások szükséges módosítását.

INTÉZETBIZTONSÁG = ÜGYFÉLBIZTONSÁG

A biztonság egy állandó gerjesztéssel létrehozott és fenntartott szükséges, és elvárt állapot jelent, egy meghatározott és körülhatárolt tere vonatkoztatva. Fő iránya mindig személyre mutat, vagy a személy életteréhez köthető. A pénzüntézetek az élettér részei, a végzett tevékenység tartalma alapján, mind az alkalmazottak, mint a ügyfelek szempontjából.

Ezért a pénzüntézetek biztonságos működtetése szempontjából meghatározó szempont, az ügyfelek és az alkalmazottak biztonsága, és biztonságérzete. Ennek megteremtése több feltétel együttes teljesülése esetén következhet be.

Technikai feltételek:

- mechanikai, fizikai szilárdság megteremtése és a védelmi eszközök alkalmazása
- elektronikai jelző és dokumentáló eszközök telepítése, szakszerű alkalmazása
- banki folyamatok szabályozása, és a szabályzati elemek következetes alkalmazása

Élőerős őrzés:

- a készpénzforgalom biztosítására
- a bankfiókok működési rendjének támogatására
- az intézet belső és külső rendjének biztosítása

A fentiekben felsorolt rendszerek, eszközök, és módszerek valamint a mechanikai védelem eszközei és módszerei alkotják közösen a pénzügyi védelem tárgyi eszközcsoportját. A pénzügyi fizikai védelem további feladatait a *biztonsági élőerős őrzés* tevékenysége foglalja magába.

A technika és az élőerő együttes alkalmazása, tevékenységük egymáshoz illesztése, valamint a szabályzati rend következetes alkalmazása határozza meg a biztonsági, védelmi tevékenység hatékonyságát.

A SZOLGÁLTATÁSOK SZÍNVONALI KÖVETELMÉNYRENDSZERE

A biztonsági szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásokkal kötendő szerződéseknek tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a feladatok, és az elvárások szakszerű meghatározása;
- a szolgáltatói tevékenység elvárt minőségének pontos, részletes meghatározása;
- a végrehajtás ellenőrzési normáinak meghatározása;
- a SZERZŐDÉS minőségbiztosítási melléklete.

A szolgáltatás színvonalának minőségbiztosítási rendszerének kialakítása és fenntartása érdekében ezek kulcsfontosságúak.

A PÉNZINTÉZETI BIZTONSÁGI PARADIGMAVÁLTÁS LEHETSÉGES IRÁNYAI

A múlt és a jelen pénzügyi biztonságának fejlődési sebességét döntően az elkövetésekből levont konzekvenciák és azok gyakorisága vezérelte. Érzékelhető, hogy az alkalmazott eszközpark technikailag még fejleszthető, finomítható, de igazi áttörést csak a paradigmaváltás okozhat a pénzügyi biztonságvédelemben. A kérdéshez érdemes a tudományos elemzéseket és eredményeket figyelembe venni ahhoz, hogy a lehetséges új irányokat megfogalmazzuk. A vizsgálatok egy része az elkövetői magatartások, minták értékelésével foglalkozik, mások a beavatkozás eszközei és módszerei körül keresik a megoldást.

A kutatások eredményei adhatják azt a bizonyos paradigmaváltást, mely a védekezés új korszakát jelenthetik.

A rablás elkövetőivel szemben például alkalmazható pszichikai gátló eszközök a következők:

- a nyilvánosság bevonása a felderítésbe;
- a törvények erős szigorítása az elkövetőkkel szemben;
- a büntetés végrehajtás szigorítása az elkövetőkkel szemben;
- a fentiek részletes kommunikálása a médiában, valós elkövetőkön keresztül;
- kiváló minőségű, nagyszámú dokumentáló eszköz használata az elkövetés helyszínén;

- időzárak alkalmazása a lehetséges helyeken;
- tájékoztató tábla a bejáratnál, mely a folyamatos képrögzítésről, és az időzárak alkalmazásáról is tájékoztatja a belépőket;
- az intézkedési rend demonstrálása.

Az eszközpark tekintetében is látszanak eredmények, melyek lehetőségeket kínálnak a paradigmaváltásra. Ezek a következők:

- az érzékelés kiterjesztése, és az érzékenység növelése újabb mérhető paraméterek megjelenése;
- intelligens értékelő, elemző szoftverek fejlesztése, az elkövetési mintákból kinyerhető adatok alapján;
- a biometrikus érzékelés határainak kiterjesztése, érzékenységének fejlesztése, az elkövetési mintákból kinyert irányvonalak mentén;
- a beavatkozás eszközeinek fejlesztése, a lehetőségek megismerése mentén;
- robbanó patron, felcsapódó hang és átlövés álló elem, füstágyú, a Terra Hz-s tartományban működő felderítő eszközök alkalmazása a beavatkozási módszereknél.

Az őrszolgálat szervezése is átalakításra vár, mivel jelenlegi formájában nem hatékony a bankrablások elhárításában. Több alternatíva is felvetődött az őrök elhelyezése, mozgatása, és alkalmazása tekintetében, de ezek valós értéke még nem látható.

A MAGYAR ÉS EURÓPAI BANKSZÖVETSÉGEK BEN REJLŐ LEHETŐSÉGEK

A hazai illetve a külföldi elkövetési minták és gyakoriságok elemzése, prevenciók egyeztetések, közös prevenciók döntések erősíthetik a védekezés módjait.

Az ORFK-val kötött Bankszövetségi együttműködési megállapodás, a gyors esemény feldolgozás és adatcsere személyek eszközök tekintetében a megelőzés másik lehetséges eszköze.

Magyarországi és EU-s bankok közötti információcsere a bankszövetségeken keresztül, a statisztikai adatok cseréjével és feldolgozásával, előjelzések, terjedési irányok és tendenciák megállapítását teszi lehetővé.

A pénzügyi biztonsága, egy ország biztonságának meghatározó tényezője értékmérő eleme. Állandó fejlesztése biztonsági színvonalának növelése ezért kötelező. Tudományos bázisa, oktatási alapja és rendszere a kulcsa a védelmi szint fenntartásának, növelésének. Lényeges ezért mielőbb létrehozni egy önálló kutatóbázist, valamely szakirányú felsőfokú intézmény keretein belül, akik a fenti kérdések kezelését, karbantartását, valamint tudományos szintű feldolgozását végzik.

Ennek a bázisnak lenne feladata, a felsőfokú képzés szervezése is, a pénzügyi biztonsági szakemberek részére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Vasvári György: Vállalati biztonságirányítás – informatikai biztonságmenedzsment, Info-Szakkönyv Bt., 2007
2. Vasvári György: Bankbiztonság, Információs Társadalomért Alapítvány, 2008.